

הרב מאיר בראנדסדארפער

רב דק"ק תולדות אברהם יצחק
חבר בד"ץ העדה החרדית
ירושלים

אכילת בשר וביצי תרנגולים בזמנינו

האם יש לחשוש שמורכבים עם מיני תרנגולות שאין להם מסורת

בעקבות הסערה שפרצה בשנה האחרונה על אודות שחיטת הפרות ממין "שבו", שהיו שרצו לאוסרם מכת דברי החכמת אדם (שער או"ה לו, א) שאוסר לאכול בהמות שאין עליהם מסורת אף שיש להם את כל הסימני טהרה, הועלתה ע"י גורמים רבים השאלה המתפרסמת להלן. כיצד ניתן לאכול התרנגולים המצויים בזמנינו, שנוצרים ע"י הכלאה עם תרנגולים שאין עליהם מסורת. הבעיה שהתעוררה בתרנגולים חמורה לכאורה לאין ערוך מזו שנידונה לגבי ה"שבו", שעופות לכולי עלמא אינם נאכלים אלא במסורת, להבדיל מבהמות שדעת הפרי מגדים ועוד אחרונים להחיר לסמוך על הסימני טהרה אף בלא מסורת, ודלא כהחכמת אדם. דבר נוסף: אף אילו נרצה להחמיר ולא לאכול בשר ממין "שבו" - עדיין נוכל למצוא תחליפים רבים הכשרים לאכילה, אך בעופות כמעט שלא שייך להימנע מאכילת בשר עופות או ביצי תרנגולת. כבר אמרו חז"ל שהכל חלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל, דומה שאין כל הסכר אחר לדבר למה לגבי בשר ה"שבו" ישבו כל גדולי ישראל על המדוכה להכריע ההלכה בנושא, ואילו המעוררים על נושא התרנגולים - היה קולם כקול הקורא במדבר. הגר"מ בראנדסדארפער שליט"א היה כמעט בין היחידים שהתייחס לשאלה בכובד ראש. במאמר שלפנינו נשא ונתן בדבר, וקודם שבא להתיר, העלה סיבה נוספת לאסור התרנגולים, שלא די בכך שא"א להסתמך על סימני הטהרה של העופות ללא מסורת, אלא שלתרנגולי זמנינו יש גם את אחד מסימני הטומאה, שאינם חולקים רגליהם. ובכל זאת, על אף כל הטענות, מעלה הגר"מ בראנדסדארפער להתיר מהטעמים שנימק בגוף המאמר. תודתנו לבנו הרב יששכר בראנדסדארפער שליט"א שהמציא לנו את התשובה המאלפת.

הנני בזה על דבר שאלתו, בנוגע לתרנגולות המטילות ביצים, וידועים בשמם ובלשונם "לעקהארן". בהיות שכידוע שבזמנינו רוב התרנגולים המה מורכבים מכמה וכמה סוגים של תרנגולים שונים שאין לנו מסורת עליהם, וא"כ יש לכאורה לאסור לאכול את בשרם או את הביצים שהן מטילות. וישנם ג"כ כאלו המערערים וטוענים שתרגולי זמנינו מורכבים גם מסוגי עופות טמאים ממש, ולא רק מתרנגולים שאין עליהם מסורת. ועוד מוסיפים וטוענים, שניתן לראות בחוש, שיש עכ"פ בחלק מהתרנגולים את אחד מהסימני טומאה המבוארים בגמ'

פעמי יעקב ★ גליון חודש ניסן תשס"ד

הישנים שנתערבו מהתרנגולים החדשים, וממש אי אפשר לזהר מהם.

ולאחר שהאריך בזה, מסיק הדרכי תשובה, דאף שהרמ"א סגר עלינו הדרך שאין לאכול שום עוף אלא במסורת, מכל מקום באלו התרנגולים, כיון שאנו רואים שיש להם את כל שלושת הסימני טהרה, על כן אף שבאים מאלו התרנגולים החדשים - הלא גם התרנגולים הללו אינם אסורים מדינא, כיון שיש להם את כל הסימני טהרה, ורק מטעם מנהגא החמירו שלא לאוכלם, שכתב הרמ"א דנוהגין להחמיר דגם כשיש להם כל השלשה סימני טהרה צריכין מסורת, אם כן די לנו להחמיר לענין גוף התרנגולת, אבל לענין האפרוחים הנולדים מביצת הישנים - אף שבאים מזכרים של התרנגולים החדשים, כל שאינם בצורות עופות החדשים אין להחמיר כל כך, כי יש ספק ספיקא להקל, עכ"ד יעו"ש.

והכי נמי נימא לענין נידון דידן, דכל זמן שצורת התרנגולים הישנים עליהם ויש להם את כל השלשה סימני טהרה, אין לנו להחמיר מחמת מה שהם מורכבים מכל מיני וסוגי תרנגולים שאין לנו מסורת עליהם, וכל זה פשוט לענ"ד. **אלא** שמה שבעיקר עומד כעת לנגדינו, הוא על מה שיצא הערעור שהוא חולק את רגליו, שהוא מורה על סימני דריסה, אשר לכאורה היא ריעותא גדולה. אמנם האמת יורה דרכו, כי כבר לפני כמה שנים באו גם אצלנו, הביד"צ דפה עיה"ק ירושת"ו, לערער על זה, כי

ובפוסקים, שרואים שהם חולקים את רגליהם, וכמבואר בשו"ע יו"ד (סי' פב, ב) דאם הוא חולק את רגליו כשמעמידים אותו על חוט - בידוע שהוא דורס ואסור לאוכלו, יעו"ש.

ומעתה, אם נכונים הדברים, לא לבד שאותם התרנגולים אסורים באכילה, אלא גם אין לנו שום ביצה המותרת באכילה, וזהו דבר שאי אפשר לעמוד בו. ועוד, והוא העיקר, דבודאי לא ניתן להיאמר שכלל ישראל כולו בעבר ובהווה, נכשלים ח"ו באכילת דבר טמא, או אפילו רק בחשש וספק ספיקא של דברים טמאים. וגם כי אין לנו כהיום שום מוצא לחשש זה, כי סדנא דארעא חד הוא, וכמעט שהוא מן הנמנע כהיום למצוא תרנגולים כאלו שאין עליהם חשש הרכבה מכל מיני וסוגי תרנגולים. וע"כ נפשכם היפה בשאלתכם, אם יש לנו איזה ידיעה להלכה למעשה בנושא זה.

תשובה: הנה בנוגע לגופא דמילתא, מה שהתרנגולים כהיום בזמנינו מורכבים מכל מיני וסוגי תרנגולים, ואפילו מתרנגולים כאלו שאין עליהם שום מסורת - אי משום הא, נלענ"ד שאין כאן שום חשש איסור לאוכלם, וזאת עפ"י המבואר בדברי הדרכי תשובה (סי' פב סק"ל) בשם שו"ת בית שלמה (ח"א מיו"ד סי' קמ"ד קרוב לסופו), שדן לענין התרנגולים החדשים שיצא עליהם ריגון שהם אסורים, ונתרכו מאד וגם התערבו עם התרנגולים הישנים, ורוב התרנגולים של המדינה הם מביצים של התרנגולים

טבעם אשר נבראו בו, משא"כ בתרגולים
אלו שאפילו כשהם עומדים בחלוקת
אצבעותיהם על החוט המתוח - נראה וניכר
בהם שאין עמידתם ביציבות ושאינן זה
עמידתם הטבעית אלא באקראי בעלמא עד
שהם מתיישבים שפיר על עמדם. כן ראינו
בעינינו וכן נתברר לנו לאחר החקירה
ודרישה בזה, ועל סמך זה החליטו הביד"צ
שאינן שום בית מיחוש לאסור התרגולים.
ענין נלענ"ד להעיר בכל עיקר נידון זה,
דאפילו אם נבוא לחוש ששינוי זה
שבעמידתם הארעית מעמידים עצמם
בחלוקת אצבעותיהם נובע מתערובות
גינעטים ממניי וסוגי תרגולים טמאים, על
ידי זריקות או דרכים אחרים, מכל מקום
כל שאינו התערבות מינים בדרך הטבע
וההולדה - אין זה פסול ומטריף מדינא,
ואין כעת בידי להאריך יותר בנידון זה,
ותו לא מידי.

העופות המטילות ביצים הם חולקים את
רגליהם, ונכון הדבר כי בהשקפה הראשונה
ששמענו מזה חששנו מאד, וזכורני כי
הגאון הגדול הראב"ד ר' ישראל יעקב
פישר זצלה"ה חרד על זה כי שאלה
נוראה היא, אמנם למעשה יצאנו אז בכמה
וכמה מקומות לברר נידון זה, ועשינו הרבה
מבחנים על כך לעמוד על אמיתות הטענות
הנ"ל, והעמדנו את התרגולים על חוט
מתוח או חוט ברזל עבה, ונתברר לנו
בוודאות, שאם כי נכון הדבר שביני וביני
עד שמתיישבים שפיר על החוט, ישנם
לפעמים שהם חולקים את אצבעותיהם,
אמנם הדבר נראה וניכר שאינם עומדים
ומיושבים היטב בבטיחות רק עם כל
שלשת אצבעותיהם גם יחד. ובדקנו גם
בעופות טמאים וראינו בזה הבדל גדול בין
חלוקת הרגלים אצל העופות הטמאים שהם
מסודרים היטב ונראה וניכר הוא שכן

לפיהם: אין כל חשש לאכול בשר או ביצים של תרגולי זמנינו;
מסורת - אין צריכים אלא על גוף של מין התרגול המסופק ולא על
התרגולים הנולדים מעירוב של מין זה במין כשר, וכמו שכתב רבינו
בעל דרכי תשובה זצ"ל.

מה שהם חולקים את רגליהם כשמעמידים אותם על חוט - אף זה
אינו סיבה לאסור: א. אין הם חולקים את רגליהם למשך כל הזמן
שעומדים על החוט אלא רק עד שמתישבים היטב, להבדיל מעופות
טמאים שעמידתם הטבעית היא ע"י חלוקת האצבעות. ב. מה שירשו
את מנהג העופות הטמאים לגבי חלוקת האצבעות, לא היה כתוצאה
מהתערבות מינים בדרך טבעית, אלא ע"י הורקת גנים של מין העופות
הטמאים בעופות המהורים, ובאופן זה יש מקום לומר שאינו נחשב
לסימן האוסר את העוף. ועל עיקר הדין, הסכימו הבר"ץ ובראשם
הגרי"י פישר זצ"ל כבר לפני שנים רבות להתיר.

פעמי יעקב ★ גליון חודש ניסן תשס"ד